

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ
НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

АКАДЕМІЯ „VOLASHAQ” (КАЗАХСТАН)

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ІННОВАЦІЙНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ
У ГАЛУЗІ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ»**

11–12 лютого 2022 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Сущенко А.В. (голова оргкомітету) – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету;

Іваницький О.І. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Запорізького національного університету;

Сущенко Т.І. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету;

Дяченко М.Д. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету;

Самодумська О.Л. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету;

Бессараб Н.О. – доктор наук із соціальних комунікацій, доцент, професор кафедри спеціальної педагогіки та спеціальної психології комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради;

Зарицька В.В. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології Класичного приватного університету;

Бочелюк В.Й. – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології Національного університету «Запорізька політехніка»;

Захаріна Є.А. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри управління фізичною культурою та спортом Національного університету «Запорізька політехніка»;

Храпченкова Н.І. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільного та початкового навчання Академії «Bolashaq», м. Караганда, Казахстан

I-66 **Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології** : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 11–12 лютого 2022 р. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2022. – 196 с.

ISBN 978-966-992-759-0

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на Міжнародну науково-практичну конференцію «Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології», яка відбулася на базі кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету 11–12 лютого 2022 р.

УДК 001.8:[37.01+159.9](063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Виховання ініціативності дітей старшого дошкільного віку Агіляр Туклер В. В.	9
Педагогічна спадщина Сюнь-цзи Бай Цзішен	11
Європейська асоціація університетів: пріоритети діяльності на сучасному етапі Білокопитов В. І.	14
Фактори професійного вигорання у фахівців соціальної роботи Волошенко М. О.	17
Студентське самоврядування – важливий чинник заохочення молоді до здобуття якісної освіти Демченко А. М., Юзефович М. М.	19
Формування медіакомпетентності молодших школярів засобами позакласної роботи Євтухова Т. А., Балик І. В.	23
Підвищення кваліфікації викладачів юридичних дисциплін: проблеми й шляхи удосконалення Короткова Ю. М.	27
Дидактичні особливості реалізації прикладної спрямованості шкільної природничої освіти Мельник Ю. С.	30
Інсценізація як засіб формування емоційного інтелекту молодших школярів на уроках літературного читання Мовчан В. В.	33
Готовність педагогів до партнерства із громадськими організаціями у формуванні соціально успішної особистості Нечерда В. Б.	37
Роль інклюзії та культурного різноманіття під час навчання Сімкова І. О., Сидорко Н. М., Грей В. В.	41
Інтуїція і асоціації у процесі навчання учнів проєктуванню і конструюванню технічних об'єктів Тарара А. М.	43

Мовленнєва компетентність як невід’ємна складова професіоналізму Тягнирядно Є. В.	47
Формування інтерпретаційних засобів соціалізації особистості на уроках зарубіжної літератури Хорішман О. П.	51
До питання про реалізацію диференціації навчання у контексті різних освітніх технологій Шевчук Л. М.	54

НАПРЯМ 2. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Translation and foreign language reading comprehension Baranenkova N. A., Lashuk N. M.	58
Формування персонального бренду менеджера освіти Гавриловський С. О.	61
Вплив факторів загартовування на організм особистості при хронічних захворюваннях Головко В. В., Белкова Т. О.	65
Педагогічна технологія формування соціально-правової компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України Данильченко О. А., Керницький О. М.	67
Інформаційні технології в освітньому процесі як засіб ліквідації пандемічних викликів Квасник О. В., Ковтун К. І.	70
Психолого-педагогічні аспекти взаємодії учасників освітнього процесу в умовах парадигмальних змін Козир М. В.	73
Методичне забезпечення самостійної роботи студентів – майбутніх учителів математики Коростіянець Т. П.	79
До проблематики використання ІКТ при викладанні історії Марченко В. С.	83
До формування комунікативної компетентності здобувачів освіти педагогічних спеціальностей Мордовцева Н. В.	86

2. Литвинова С. Г. Хмарні сервіси Office 365 : навчальний посібник / С. Г. Литвинова, О. М. Спірін, Л. П. Анікіна. Київ : Компринт, 2015. 170 с.

3. Що таке офіс 365. Запитання і відповіді. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/microsoft-365-for-home-and-school-faq>

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ПАРАДИГМАЛЬНИХ ЗМІН

Козир М. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та історії педагогіки
Педагогічного інституту
Київського університету
імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Соціальна потреба в закладах нового покоління вимагає особливої уваги до інноваційних процесів, до того, що заважає та сприяє створенню та розповсюдженню педагогічних інновацій. Сучасна психолого-педагогічна наука вважає, що новим у педагогіці є не лише ідеї, підходи, методи, технології, які ще не використовувались, а й сукупність елементів або окремих елементів педагогічного процесу, що дозволяють ефективно вирішити проблему творчого розвитку особистості.

Однією з особливостей сучасної системи освіти є співіснування двох стратегій організації навчання – традиційної та інноваційної. У педагогічному середовищі говорять про небажання великої кількості викладачів брати участь у інноваціях. Прагнення викладача забезпечити максимальну відповідність навчального процесу вимогам освітньої системи призводить до того, що студент використовується як засіб діяльності нарівні з іншими, передбачений новітніми педагогічними технологіями. За таких умов розвиток учасників педагогічного процесу відбувається переважно як об'єктивно обмежений предметно-професійними вимогами технології чи методології.

Традиційна школа ґрунтується на сприйнятливості ідей, що є надзвичайно складною проблемою і пов'язано зі здатністю сприймати новітні ідеї та їх поширенням у навчальній практиці, здатністю переходити від формального, теоретичного рівня наукових знань до стадії педагогічна технологія та освітня практика.

Є принаймні три взаємопов'язані причини, через які модернізацію освітнього процесу важко поширювати. Об'єктивні зумовлені складним поєднанням інновацій (як об'єктивних наукових знань) з особистим досвідом викладача.

Взаємозв'язок педагогічного досвіду та інновацій не лінійний, а складний, багатогранний. Інновації мають проростати з досвідом. Перспективні ідеї освітніх реформ формалізуються, не поширюються, як очікувалося, і поступово згасають через їх слабку здатність до тиражування, надаючи готові моделі педагогічного процесу. Низька інноваційна спроможність педагогічних систем зумовлена зусиллями зрозуміти повноту фактичного впровадження інновацій, головним чином шляхом розробки детальних описів, огляду узагальненого педагогічного досвіду, відвідувань навчальних закладів, що впроваджують новітні технології та методики.

Модернізація освітньої системи – це динамічний рух складної сукупності узгоджених місцевих умов, які мають змінитися. Значущість умов, які забезпечують продуктивність етапу практичного застосування освітніх інновацій, які ґрунтуються на новітніх ідеях, очевидна. Успіх – це коли реформа зумовлена добре усвідомленою місцевою потребою, більше того, сама реформа є місцевим продуктом розвитку, ініційованим широким колом людей та має належне фінансування.

Впровадження інновацій в освіті – складний і довготривалий процес, на який впливає безліч факторів. У всьому цьому провідне місце надається членам педагогічного колективу, яким потрібно сприймати та впроваджувати педагогічні нововведення, адже успіх та ефективність інноваційних освітніх проєктів залежать від їхньої готовності до інноваційної діяльності, від їхнього ставлення до цих інновацій.

Ми вважаємо, що є кілька викликів, прийняття яких допоможе впровадити нововведення в педагогічну практику. Перший виклик, що виникає при впровадженні педагогічних технологій, – це психолого-педагогічна неготовність педагогів до інновацій. У контексті нашого дослідження ми аналізуємо інтерпретацію сутності явища «індивідуальної готовності до діяльності», яка, на думку Д. Алфімова [2], передусім виявляється у здатності людини організовувати, виконувати та регулювати діяльність. Крім того, вчений вважає, що готовність до праці визначається багатьма факторами, найважливішими з яких є система методів і цілей, професійні знання та вміння, безпосереднє залучення особистості до діяльності, яка найбільш активно формує потреби, інтереси та мотиви отримання значних, значущих, найсучасніших знань і здібностей.

О. Бартків [4] переконаний, що готовність до інноваційної педагогічної діяльності – це особливий особистісний стан, який передбачає наявність у вчителя мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної

діяльності, володіння ефективними спробами та засобами досягнення педагогічних цілей, здатність до творчості та рефлексія і є основою активної соціальної та професійно-педагогічної позиції суб'єкта, яка стимулює інновації та сприяє її продуктивності.

І. Гавриш [8] визначає готовність учителя до інноваційної професійної діяльності як інтегративну якість особистості, що виявляється в діалектичній єдності всіх структурних компонентів, властивостей, зв'язків та відносин. Це найбільш повно узгоджується з її розумінням як складної особистої освіти, яка є умовою та регулятором інноваційної діяльності вчителя.

О. Плахотнік [9] та інші вчені також інтерпретують готовність викладача до інновацій як особливий особистий стан, що означає, що вчитель має мотиваційно-ціннісне ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами та засобами для досягнення педагогічних цілей, творчості, рефлексія. Розглянута якість вчителя є передумовою його ефективної діяльності, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу.

Вчені визначили готовність до інноваційної діяльності як внутрішню силу, що формує інноваційну позицію викладача. Структура складає складну інтегративну освіту, яка охоплює різноманітні якості, властивості, знання, навички особистості. Як одна з важливих складових професійної готовності, це передумова успішної діяльності викладача, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу, забезпечення ефективності впровадження інноваційних педагогічних технологій. Отже, формування готовності педагогів до здійснення інноваційної освітньої діяльності – це процес, у якому виробляється його ціннісна орієнтація та гуманістична спрямованість, усвідомлення методології вирішення професійно-педагогічних проблем, конкретних концепцій, шляхів реалізації концептуальних схем у досвіді, розуміння результатів педагогічних інновацій, критерії їх оцінки та самооцінки.

Другий виклик – відсутність мотивації та мотиваційного середовища. Сучасна освіта потребує конкурентоспроможного педагога. Сьогодні викладачі розуміють і на різних рівнях доводять, що потрібно шукати ефективні форми, методи роботи зі студентами, і коли така можливість надається викладачу, він не знає, як приймати рішення, або не хоче щось змінити у своїй роботі. Вчені визначають складові конкурентоспроможності (кваліфікаційної компетентності та готовності) викладача: *когнітивний компонент* (оволодіння науково-категоріальним апаратом і методами певної освітньої галузі; оволодіння смисловим та процесуальним компонентом педагогічної діяльності; рефлексивні навички); *операційний компонент* (навички та вміння когнітивного, комунікативного, управлінського характеру; володіння сучасними інформаційними

технологіями; володіння навичками самоосвіти та підвищення кваліфікації, при необхідності – перепідготовки); *перцептивний компонент* (здатність до самоаналізу та прийняття нестандартних рішень; оволодіння навичками ділового, міжособистісного та педагогічного спілкування).

Конкурентоспроможність визначається як стійка особистісна здатність свідомо та творчо реалізовувати професійну компетентність з достатнім рівнем оволодіння необхідними соціальними та комунікативними знаннями, вміннями та особистісними характеристиками. Здатність змагатися зумовлена, по-перше, індивідуальними психологічними ресурсами фахівця (психофізичним здоров'ям, віком, зовнішністю, здібностями, талантом, рівнем інтелекту, запасом енергії) та морально-етичними аспектами. По-друге, особистісний компонент професійної компетентності – конкурентоспроможність проявляється на рівнях розвитку: *мотиваційно-ціннісний компонент*, що відображає такі орієнтації, як спрямованість на морально-етичне самовдосконалення, позитивне ставлення до соціально значущої діяльності, потреба у самоствердженні, самореалізації, самодисципліні; *емоційно-вольовий компонент*, що містить відповідальність, незалежність, ініціативність, впевненість у собі, співчуття, самоконтроль тощо; *оціночно-регулятивний компонент*, який виявляється в ефективних навичках самооцінки, саморегуляції, гнучкості, стратегічному плануванні, дослідити особисту позицію тощо.

Мотиваційне середовище – це сукупність умов, що визначають спрямованість і величину зусиль, що докладаються членами педагогічного колективу для досягнення цілей освіти. Тобто керівництво навчального закладу повинно спочатку виявити найбільш схильних та найбільш охочих впроваджувати інновації вчителів, а потім створити соціально-психологічні та педагогічні умови для самовдосконалення, саморозвитку, самоактуалізації педагогічного колективу, що є відправною точкою для готовності та здатності до інновацій.

Але мотиваційного середовища недостатньо для інноваційної діяльності вчителів. Необхідна умова ефективного впровадження нововведень – психологічна готовність викладача. Тобто викладач має бути самосвідомим. На основі самопізнання, виявлення їх сильних і слабких сторін. Тільки творчий викладач матиме бажання, яке спонукає його до самовдосконалення. Невід'ємною характеристикою самосвідомості є самооцінка, почуття відповідальності, готовність до діяльності. Тоді прийняття рішення про самовдосконалення відбувається тоді, коли викладач має глибокий внутрішній досвід своїх позитивних та негативних сторін особистості.

Подібно ї студенти мають бути мотивовані до навчання, готові до змін в освітньому процесі. Для цього важлива їхня професійна спрямованість й мотиви навчання у ЗВО.

Третім викликом є недостатня пропаганда перспективного та передового педагогічного досвіду. В сучасних умовах модернізації освітньої галузі актуальною стає проблема створення чіткої системи створення, виявлення, вивчення, узагальнення та впровадження педагогічного досвіду – показника креативності та сучасного стилю викладача, закладу. Практика науково-методичної роботи у навчальних закладах свідчить про формальний, стихійний та безсистемний підхід до методичного управління стосовно педагогічного досвіду.

Технологію поширення, впровадження, використання та розвитку педагогічного досвіду на практиці можна продемонструвати в такій послідовності: ознайомлення викладачів із досвідом, пояснення його переваг у порівнянні з традиційними методами, формами, прийомами; створення сприятливих умов для розвитку творчої діяльності вчителів; презентація досвіду на засіданнях методичних об'єднань, семінарах, засіданнях педагогічних та науково-методичних рад, науково-практичних конференціях, педагогічних читаннях тощо; створення авторських шкіл, шкіл педагогічного досвіду, якими керують її носії, авторські майстерні, інноваційні школи; проведення майстер-класів, технологічних практикумів, педагогічних симпозіумів, естафет педагогічного досвіду, методичних аукціонів; випуск методичних посібників, інформаційно-методичних бюлетенів, анотованих каталогів, підготовка та публікація статей на тему досвіду в періодичних виданнях; наочне пропагування педагогічного досвіду методом виставлення матеріалів на шкільних, районних, обласних педагогічних конкурсах, ярмарках, виставках; пропаганда за допомогою технічних засобів навчання – створення фільмів, відео- та медіатеки, організація радіо- і телевізійних програм тощо.

Таким чином, на сьогодні важливим є питання вивчення проблеми формування готовності членів педагогічного колективу до інновацій, розвиток психологічного аспекту науково-методичного забезпечення інноваційних освітніх проєктів, коригуючих інструментів самовдосконалення та розвитку творчого потенціалу вчителів, ми повинні приділити значну увагу.

В Україні склалася ситуація, яка вимагає серйозної реорганізації застарілих механізмів управління педагогічними системами та процесами – четвертий аспект. Попередні централізовані моделі управління освітою не можуть бути пристосовані до швидких соціальних та економічних змін в контексті інноваційного розвитку суспільства.

Ефективність педагогічного управління навчальними процесами залежить від активної взаємодії суб'єктів управління зі студентами. Вплив управління має бути спрямований на запобігання та усунення явищ дезадаптації в процесі навчання та професійного розвитку студентів.

Література:

1. Алексюк А. М. Загальні методи навчання в школі. К., 1973. 264 с.
2. Алфімов Д. В. Інноваційна освітня система : шляхи відродження. *Педагогічні інновації : ідеї, реалії, перспективи : збірник наукових праць* / ред. кол. Л. І. Даниленко та ін. К. : Логос, 2000. С. 158–160.
3. Баженова Л. Самовдосконалення вчителя (особистісно-зорієнтований тренінг). *Психолог*. 2002. № 4. С. 20–21.
4. Бартків О. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2010. № 1. С. 52–58.
5. Бачинська Є. М. Механізм формування інноваційного освітнього простору в регіоні. *Педагогіка і психологія*. 2007. № 1(54). С. 79–88.
6. Бужимська К. О. Теорія модернізації: виникнення, розвиток, сучасний стан. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2008. № 2(44). С. 216–227.
7. Бушман І. О. Система освіти як засіб модернізації української культури : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: 09.00.10. К., 2005. 40 с.
8. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2006. 572 с.
9. Plakhotnik O. Модернізація освітнього процесу у вищій школі на засадах компетентнісного підходу. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 2015. 2(2). P. 69–82. URL: <https://uesit.org.ua/index.php/itse/article/view/161>